

Εθνική Πολιτική Ανοικτής Πρόσβασης στην Επιστημονική Πληροφόρηση

Ειρήνη Κυριάκου
Λειτουργός Προγραμματισμού

Δομή Παρουσίασης

- Εισαγωγή
- Ευρωπαϊκό Πλαίσιο
- Ορισμοί
- Όραμα και Στόχοι
- Οφέλη
- Πρόνοιες Εφαρμογής
- Εργαλεία Υλοποίησης
- Υποστήριξη, Προώθηση και Παρακολούθηση

Εισαγωγή

- Συνεργασία ΓΔ ΕΠΣΑ με:
 - το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης (ΕΚΤ) της Ελλάδας
 - το Πανεπιστήμιο Κύπρου
 - το Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας
- Λήφθηκαν υπόψη:
 - οι τρέχουσες πρόνοιες και καλές πρακτικές του Ορίζοντα 2020
 - τρέχουσες πολιτικές σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο
 - κατευθυντήριες γραμμές της UNESCO
 - κατευθυντήριες γραμμές των ευρωπαϊκών έργων MEdOANet και PASTEUR4OA
 - συστάσεις πολιτικής του έργου RECODE
 - πρακτικές και εφαρμογές υποστήριξης του προγράμματος OpenAIRE

Ευρωπαϊκό Πλαίσιο

Ευρωπαϊκή Επιτροπή:

- η ανοικτή κυκλοφορία της γνώσης ως μια από τις έξι προτεραιότητες του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας
- «Σύσταση 17^{ης} Ιουλίου 2012 για την πρόσβαση στις επιστημονικές πληροφορίες και τη διαφύλαξη τους»
- η παροχή Ανοικτής Πρόσβασης υποχρεωτική για έργα που χρηματοδοτούνται από τον Ορίζοντα 2020
 - Προηγήθηκε πιλοτική δράση για την Ανοικτή Πρόσβαση στο 7^ο Πρόγραμμα Πλαίσιο της ΕΕ για την Έρευνα και την Καινοτομία για την περίοδο 2007-2013
- Πιλοτική δράση στον Ορίζοντα 2020 για την Ανοικτή Πρόσβαση στα ερευνητικά δεδομένα

Ορισμοί και Βασικές Έννοιες

Ανοικτή Πρόσβαση στην Επιστημονική Πληροφόρηση:
η ελεύθερη, άμεση, διαρκής και απαλλαγμένη από τα τέλη και τους περισσότερους περιορισμούς πνευματικών δικαιωμάτων διαδικτυακή πρόσβαση σε ψηφιακό ακαδημαϊκό και επιστημονικό περιεχόμενο.

Μοντέλα υλοποίησης
της Ανοικτής
Πρόσβασης

«Πράσινος Δρόμος» -
"Green Route": Αυτό-
αρχειοθέτηση

«Χρυσός Δρόμος» -
"Gold Route":
Ηλεκτρονικές Εκδόσεις
Ανοικτής Πρόσβασης

Ορισμοί και Βασικές Έννοιες

- Δημοσίευση: το προς δημοσίευση ή δημοσιευμένο έργο των ερευνητών (άρθρα, εισηγήσεις σε συνέδρια κτλ.)
- Ψηφιακό Αντίγραφο: το τελικό ηλεκτρονικό αντίγραφο μιας δημοσίευσης όπως αυτή παρουσιάστηκε από το συγγραφέα ή τον εκδότη της (αξιολογημένο κείμενο του ερευνητή)
- Περίοδος Αναμονής (embargo period): η περίοδος κατά την οποία η δημοσίευση παραμένει κλειστή και δεν παρέχεται το πλήρες κείμενο της μέσω Ανοικτής Πρόσβασης, παρά μόνο τα μεταδεδομένα της
- Μεταδεδομένα: η δομημένη πληροφορία που χρησιμοποιείται για την περιγραφή, επεξήγηση, εντοπισμό, χρήση και διαχείριση μιας πληροφοριακής πηγής (π.χ. τίτλος, συγγραφέας κτλ.)

Ορισμοί και Βασικές Έννοιες

- Επιστημονικά δεδομένα: η πρωτογενής πληροφορία (δεδομένα ή αριθμοί που συλλέχθηκαν) και θεωρούνται ως βάση για συλλογισμό, συζήτηση ή υπολογισμό, προκειμένου να διεξαχθεί μια επιστημονική έρευνα (π.χ. στατιστικά στοιχεία, αποτελέσματα πειραμάτων, μετρήσεις, παρατηρήσεις που προκύπτουν από έρευνα πεδίου, αποτελέσματα επισκοπήσεων, ηχογραφήσεις συνεντεύξεων και εικόνες)
- Σχέδιο Διαχείρισης Δεδομένων: το έγγραφο που περιγράφει τον τρόπο διαχείρισης των δεδομένων που παράγει ή συλλέγει ένα ερευνητικό έργο, τόσο κατά τη διάρκεια υλοποίησης του, όσο και μετά την ολοκλήρωση του
- Κατάλληλα Αποθετήρια: τα αποθετήρια που προσφέρουν Ανοικτή Πρόσβαση στην επιστημονική πληροφόρηση, παρέχουν ποιοτικά μεταδεδομένα με βάση τις αποδεκτές κατευθυντήριες γραμμές και τα πρότυπα δια-λειτουργικότητας με διεθνείς ψηφιακούς συσσωρευτές καθώς και συμβατότητας με τις υποδομές OPENAIRE ή αντίστοιχη υποδομή

Όραμα και Στόχοι της Πολιτικής Ανοικτής Πρόσβασης

Όραμα:

- Η δημιουργία συνθηκών ελεύθερης πρόσβασης για όλους τους πολίτες, τους ερευνητές και τις επιχειρήσεις στις δημοσιεύσεις από οργανισμούς έρευνας και ακαδημαϊκά ιδρύματα στην Κύπρο, που χρηματοδοτούνται τόσο από δημόσιους, όσο και ιδιωτικούς πόρους

Στόχοι:

- Ευθυγράμμιση με τις ευρωπαϊκές πολιτικές (Σύσταση Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Ορίζοντας 2020) και με τις υπάρχουσες καλές πρακτικές, συμμετέχοντας με ουσιαστικό τρόπο στο υπό διαμόρφωση ερευνητικό και ακαδημαϊκό οικοσύστημα στο πλαίσιο του οποίου η πρόσβαση στην έρευνα, ιδιαίτερα σε αυτή που χρηματοδοτείται από δημόσιους πόρους, είναι άμεση και ανοικτή
- Αναγνώριση της γνώσης ως δημόσιου αγαθού

Οφέλη της Πολιτικής Ανοικτής Πρόσβασης

- Συγκέντρωση, μακροχρόνια διαφύλαξη και διάθεση στους πολίτες του συνόλου του επιστημονικού έργου που παράγεται πρώτιστα με δημόσια δαπάνη, αλλά και με ιδιωτική χρηματοδότηση – διεθνής προώθηση
- Δυνατότητα εντοπισμού επιστημονικών εργασιών από τις διεθνείς μηχανές αναζήτησης στο διαδίκτυο
- Παρακολούθηση της επισκεψιμότητας και χρήσης και άντληση στοιχείων και δεικτών της πορείας της έρευνας
- Διευκόλυνση της εσωτερικής και εξωτερικής αξιολόγησης των φορέων και διάχυση της επιστημονικής παραγωγής τους
- Δημιουργία δυνατοτήτων αξιοποίησης και επανάχρησης των έργων για επιστημονικούς σκοπούς

Οφέλη της Πολιτικής Ανοικτής Πρόσβασης

- Ενίσχυση διαύλων διεθνών συνεργασιών και του διεθνούς προφίλ των ερευνητών, των ερευνητικών φορέων και της χώρας γενικότερα
- Αύξηση αναγνωρισιμότητας του ερευνητικού έργου των ερευνητών οι οποίοι λαμβάνουν περισσότερες ετεροαναφορές
- Αύξηση αντίκτυπου του έργου των ερευνητών
- Απόκτηση permanent link στο διαδίκτυο για κάθε έργο των ερευνητών

Πώς εφαρμόζεται η Πολιτική Ανοικτής Πρόσβασης;

1. Οι ερευνητές καταθέτουν σε **κατάλληλο αποθετήριο:**

(α) τα απαραίτητα μεταδεδομένα όλων των δημοσιεύσεων τους που αναφέρονται στο 1(β) και τα οποία θα είναι άμεσα προσβάσιμα στο πλαίσιο εφαρμογής της Ανοικτής Πρόσβασης

(β) ψηφιακό αντίγραφο των δημοσιεύσεων τους με την τελική αποδοχή για δημοσίευση.

**** Οι ερευνητές είναι υπεύθυνοι για τη συνεπή και ολοκληρωμένη κατάθεση των εργασιών τους στο αποθετήριο****

Πώς εφαρμόζεται η Πολιτική Ανοικτής Πρόσβασης;

2. Το κείμενο όλων των δημοσιεύσεων να γίνεται ανοικτά διαθέσιμο από τη στιγμή της κατάθεσης ή όσον το δυνατόν συντομότερα μετά από αυτή. Για αξιολογημένα άρθρα, επιτρέπεται "embargo period". Σε κάθε περίπτωση, τα μεταδεδομένα πρέπει να είναι προσβάσιμα.
3. Σε περίπτωση «κλειστών» δημοσιεύσεων κατατίθεται στο αποθετήριο, περίληψη της δημοσίευσης, με στόχο την ενίσχυση της αναγνωρισιμότητας.
4. Οι ερευνητές ενθαρρύνονται να κάνουν χρήση των αδειών Creative Commons.
5. Το ερευνητικό προσωπικό προτρέπεται να μην μεταβιβάζει αποκλειστικά δικαιώματα εκμετάλλευσης σε συνεργαζόμενους εκδότες, αλλά να τους αδειοδοτεί μόνο με τα δικαιώματα που είναι αναγκαία για την εκάστοτε έκδοση.
6. Οι ερευνητές ενθαρρύνονται να καταθέσουν σε ιδρυματικό αποθετήριο, το οποίο να είναι πλήρως συμβατό με τις υποδομές του OPENAIRE όσες δημοσιεύσεις έχουν συγγράψει πριν από την έναρξη ισχύος της παρούσας πολιτικής.

Πώς εφαρμόζεται η Πολιτική Ανοικτής Πρόσβασης;

Πρόσθετες ενέργειες που προωθούν την «ανοικτότητα» στην επιστήμη:

7. Οι ερευνητές ενθαρρύνονται να καταθέτουν σε κατάλληλο αποθετήριο, όλα τα **ερευνητικά σύνολα δεδομένων (datasets)** που υποστηρίζουν τις δημοσιεύσεις τους
8. Οι ερευνητές ενθαρρύνονται να εκπονήσουν Σχέδιο Διαχείρισης Δεδομένων, εντάσσοντας το στον κύκλο ζωής του έργου και βελτιώνοντας τη διαχείριση δεδομένων, τόσο κατά τη διάρκεια, όσο και μετά τη λήξη του έργου

Εργαλεία υλοποίησης της Πολιτικής Ανοικτής Πρόσβασης

- Εξασφάλιση ηλεκτρονικής υποδομής, δηλαδή αποθετήριο για την Ανοικτή Πρόσβαση σε ιδρυματικό ή εθνικό ή ευρωπαϊκό/διεθνές επίπεδο
- Δημιουργία και εφαρμογή κατάλληλων κανόνων και εσωτερικών διαδικασιών από ερευνητικούς φορείς και ακαδημαϊκά ιδρύματα
- Εκπαίδευση ερευνητών
- Μηχανισμός Παρακολούθησης της εφαρμογής και συμμόρφωσης προς τις πολιτικές Ανοικτής Πρόσβασης
- Συνεχής διαμόρφωση κινήτρων για ερευνητές

Υποστήριξη, Προώθηση και Παρακολούθηση της Πολιτικής Ανοικτής Πρόσβασης

1. Προώθηση της εφαρμογής της Ανοικτής Πρόσβασης μέσω εκπαίδευσης και κατάρτισης: διοργάνωση σεμιναρίων, εκδηλώσεων και άλλων δράσεων ευαισθητοποίησης
2. Παρακολούθηση της συμμόρφωσης με την πολιτική από ειδικό Μηχανισμό Παρακολούθησης
 - έμφαση στη δημόσια χρηματοδοτούμενη έρευνα

Ευχαριστώ για την προσοχή σας!

